

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 24

15

IUNIE

1924

KOLOZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

szám.

In acest număr: O compoziție hibridă de Octavian Goga; Minerul, poezie de George Voevidca; Va scrie un cronicar bătrân... de Cezar Petrescu; Noaptea cea din urmă de Ion Gorun; Impotriva păcii de Alexandru Hodoș; Detectivism romantic de Al. O. Teodoreanu; Politică socială de P. Nemoianu; Al cincilea congres al Internaționalei a III-a de G. M. Ivanov; Gazeta rimată: Noaptea de Iunie de Sofronie Noctambulul; Insemnări: Democrație ciudată; Bietul arc de triumf; Schimbarea la față; Porumbeii călători; Ronsard și parfumul d-lui general Văitoianu; „Libertatea“ confiscată; Răsfoind revistele, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIATA CUZA VODĂ NO. 16
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

Țara Noastră

KOLOZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

O compoziție hibridă^{szám.}

Viața politică a țării, destul de tulbură în anii din urmă, tfece
astăzi printr'un proces de simplificare. Fuziunea declarată deunăzi între
partidele d-lor Maniu și Mihalache contribuie la lămurirea situației.
Lumea are în sfârșit puțința să vadă mai limpede în tainele de labo-
ratoriu ale celor două grupări, canalizate astăzi într'o singură tabără,
și din chinurile facerii, care-au precedat o naștere grea, se pot trage
concluzii pentru ziua de mâine.

Să examinăm acest act în mod obiectiv și franc, spunând ade-
vățul întreg, așa cum se desprinde el din analiza noastră, fără reti-
cențe și fără eufemisme.

* * *

Prima impresie pe care o trezește noua alcătuire politică este
complecta lipsă de omogenitate sufletească a elementelor adunate la-
olaltă. Nu știu să mai fi fost în țară, și nu cred să mai existe undeva,
vre-o înjghebare, în care oameni cu credințe atât de disparate să se
pomenească cot la cot. Tabloul ce ni se oferă e în adevăr de-un pi-
toresc remarcabil: un mozaic multicolor, din care observatorul alege
cu greu chiagul interior. Cu cât privim mai de-aprăape componenții
acestei uniri, cu atât notele lor particulare ies mai mult la iveală, in-
dicând temelul șubred pe care s'a clădit o casă nouă. Privitorul ră-
mâne realmente, uluit în fața ciudatei compoziții hibride. O serie de
întrebări îl năvălesc, elementare și îndărătnice. Cine va putea găsi
oare, platforma unității de simțire pe seama acestui partid așa-zis
național țărănesc, în care reprezentanții clasici ai mentalității celei mai
reacționare s'au găsit din bun senin alături cu promotorii demagogiei?

urlătoare? Bunii burghezi dela Cluj, legătuiți cu rămășițele conserva-
toare din țară, merg azi umăr la umăr cu agitatorii țărănimii nevoiașe
și cu mișcarea pe care o scoate la suprafață spuma incertă a orașelor
noastre. Ce combinație macabră s'a făcut aici, și cine va isbuti să în-
semne cu pecetea lui proaspătul organism capricios? E oare biruința
steagului roșu, ori o fraudă abilă a capitalismului? Treceți în revistă
statul major, și veți rămâne din ce în ce mai nedumeriți. Ce miracol
a putut dura o punte de înțelegere între miliardarul Mihail Cantacuzino
și învățătorul dela Mușcel, între domnul Csicsó-Pop și Matei
Cantacuzino, între onctuosul avocat din Blaj și doctorul Lupu, între
profesorul de teologie dela Gherla și domnul Adolf Ștern? Acest pa-
ralelism s'ar putea duce cât de departe, scoțând la iveală o brutală
bifurcație de sentimente și de idei între fruntașii aceluiaș lagăr poli-
tic. Ei bine, dacă sunt așa de iremediabil distincți, unde este secretul
coeziunii lor, care ne dă cheia de deslegare a unui grotesc rebus din
viața noastră publică? Din fericire pentru țară, și din nenorocire pen-
tru contractanți, cheia o știm cu toți, e foamea de putere, cunoscuta
sfătuitoare perfidă, care în materie politică girează de obicei toate tran-
sațiile rușinoase. Această singură trăsătură comună, acest rezon unic,
ridicându-se deasupra convingerilor, a înfiripat amalagamul și i-a dat
o logică a clipei, o trecătoare consistență. Cele două grupări, profund
diferențiate în psihologia lor, păstrându-și fiecare bagajul sufletesc
intact, au căzut de acord pe-o simplă problemă de stomac, amăgindu-
se cu gândul, că o carte de bucate se poate transforma într'un pro-
gram politic.

* * *

☛ Mergând mai departe în analiza crudă ce ne-am impus, vom spune
că dincolo de această justificare, și dincolo de principiile de circon-
stanță ce se afișează, deosebirea fatală se menține între cele două
tabere unite la aparență, anunțându-și de pe-acum lupta surdă de
devorare reciprocă. Țărăniștii deoparte, tovarășii consorțiului de-o sută
de alta, se pregătesc să-și impuie pecetea lor. Fie-care prepară în
taină sentința de moarte a celuilalt. Subt cămașa țărănească a dom-
nului Mihălache palpită de sigur o agitație necunoscută încă, acum
când se plimbă la braț cu exploatatorii de veacuri ai clăcașilor
oropsiți. Nu mă îndoiesc, că e ferm hotărât să-și ia revanșa, și că
dintr'un impuls legitim de sănătoasă perversitate rustică, se bucură
de pe-acum de toate palinodiile la care va condamna pe colegul său
dl Mihail Cantacuzino. În acelaș timp, șeful, dl. Iuliu Maniu, nu pre-
getă să-și frece mâinile satisfăcut că, în sfârșit, țărănismul, trecut subț
părinteasca sa oblaudire, s'a înămolit pe multă vreme în retorica de
pe Târnave și că încetul cu încetul doctrina primejdioasă captată de
dânsul se va preschimba într'o blândă teorie zaharisită, menită să
steie subț căpătâiul burgheziei, întărite din nou. Cu o astfel de pia
fraus, la care se pretează temperamentul cunoscut al eminentului om
politic, d-sa își insinuiază meritul de-a fi potolit o furtună, și cere pu-
terea ca o răsplată pe seama bălaurului domesticit.

Care va fi consecința fatală a acestei curioase dualități, care etapa cea din urmă a amăgirii împrumutate?

* * *

Pentru moment, rezultatul e evident. Cele două curente, cu pornirile lor de cumințire vremelnică, paralizându-se unul pe altul, vor produce un certificat de bună purtare, nădăjduind o venire la guvern. Cum această așteptare însă va rămâne deșartă, tendința de lămurire lăuntrică se va precipita. În acest proces va birui, firește, cel mai tare din cei doi componenți. Chestiunea e lesne de înțeles. Dacă fostul partid țărănesc s'ar fi unit cu o organizație politică mai puternică, cu personalități de seamă și cu program bine definit, atunci el s'ar fi contopit adaptând dogmele noului botez. Aici însă nu e cazul. Ramura domnului Mihalache reprezintă, cu toate slăbiciunile ei, forța cea mai rezistentă, care în lupta de adaptare va triumfa. Ea va impune și doctrină și atitudine, ea va colora partidul, fiind logic și normal ca în elaborarea unei simțiri unitare, spre care se va năzui din ambele părți, elementele mai cu greutate să rămâie stăpâniți situației. Or, cine ezită o clipă măcar, să nu recunoască, că în această galerie de fuzionați, C. Stere apare ca un jghiab de stâncă pe lângă ființa vapoasă a lui Iuliu Maniu? Profeția în adevăr nu e tocmai grea, de astădată cât privește viitorul. Suntem în fața frontului de stânga extremă, constituit în prevederea admirabilă a șefului dela Blaj, care, după-ce s'a plimbat pela toate porțile, crezând că desființează cămașa dela Topoloveni, a devenit o anexă a ei. Evoluția se va arăta în curând. Vom avea, peste voia dlui Cantacuzino și fără binecuvântarea canonicilor din Blaj, sub îndrumarea directă a unei concepții revoluționare, o inflamare constantă a maselor. Sufletul echilibrat al sătenilor noștri, luat în deșert de către ambiții obscure și veseli profitori, va avea să sufere de-o tulburare programatică, resimțindu-se și în Ardeal, unde ciracii dlui Adolf Stern se vor ivi ca mâine să ne vorbească de „drepturile omului” și alte bunătăți. Valul răscolit în adâncimea de jos îi va arunca la o parte, ca pe niște scânduri dintr'o corabie naufragiată, pe bieții diletanți ai Consiliului dirigent, lăsând în urmă o desorganizare sufletească, nici națională, nici țărănească, ci un profit net pe seama dușmanilor naturali ai românismului.

* * *

Suntem, deci, în ajun de aventură, preludează Moscova subț ferestrele noastre.

Concluzia?

Nu poate fi decât ralierea elementelor ponderate, în fața unui obiectiv comun, punerea în valoare a bunului simț, care s'a moștenit ca o comoară din bătrâni în conștiința țaranilor noștri. Deocamdată rețeta e puțin complicată, și totul poate fi adus la ogașa normală. Printr'o schimbare de guvern, care-ar însemna perpetuarea foamei

pentru recenta gospodărie, ea se dislocă, aducând o reală simplificare a mecanismului politic la noi, și așezarea țării pe bazele unei cinstitute *democrații naționale*, fără exagerări bolnave și fără incertitudini chinuitoare.

În acest sens se poate prevedea singura soluție pentru ziua de mâine.

Opera de lămurire a opiniei publice, noi o începem de pe-acum, cu persistența și metoda cu care ne-am obișnuit să combatem toate ecrescențele morbide. Pornim cu sete în această bătălie nouă, și oricâte insulte se vor prăvăli asupra noastră, vom avea tăria să înfigem condeiul ascuțit în toate rătăcirile, conștienți că apărăm patrimoniul ideii naționale, de care ne leagă sbuciumul unei vieți.

Conștiința țării, fecundată de-o luptă aspră și purificatoare, va hotărî de care parte e adevărul.

OCTAVIAN GOGA

Minerul

Eu sunt minerul propriei mele forțe...

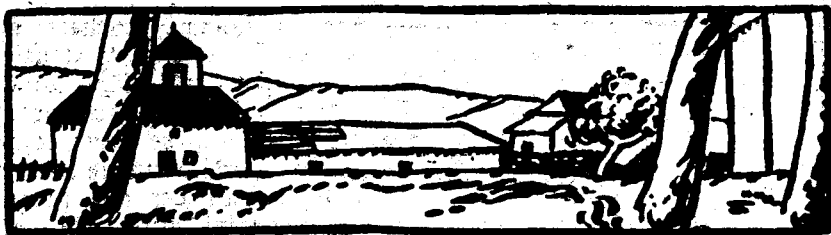
— Și coborât în mine
ca 'n fundul unei mine —
în care
dorm milenare binecuvântări —
răvnesc minuni ce dormitează,
răvnesc viziuni ce luminează
ca torțe —
și-ademenit de tainicile depărtări,
tot mai afund
m'avânt
și mă 'nmormânt.

Sub bolta de ecouri plină
înfașurat
în neguri grele,
îzbesc în stratele rebele,
urneșc, halucinat,
captivele splendori ce plâng rugină...

Eu sunt minerul propriei mele forțe...

Și-al dorului meu fascinat frământ
cu străluciri nebănuite mi-l adap —
și necurmat mă șap
strudind sub bolta lăcășmată
ce plânge, 'n taină, strop cu strop —
și 'ncet, bucată cu bucată,
duminii-adâncul mi-l desgrop...

GEORGE VOEVIDCA

Va scrie un cronicar bătrân...

Nu e greu de închipuit, cum va scrie peste un veac, vre-un istoric cu ochelarii petrecuți după ureche, cronica din preajma anului 1924.

Il văd răscolind cu degete pergamentate filele arhivelor și desnodând șnurul putred din jurul teancurilor de documente. Il ghicesc coborând scările bibliotecelor cu brațe de monitoare și legiuri ale timpului. Il zăresc pe urmă, după miezul nopții, ridicându-și pe frunte sticlele bombate și cu ochii întredeschiși, îl văd reconstruind visător viața-ne mărunță de toate zilele, prin acea perspectivă cu irizații de curcubeu pe care o dă lentila întoarsă a unui binoclu, când privești de foarte departe. Totul apare idealizat, magic și încântător. Iar negura jucăușă din jurul capetelor celor mai mediocru cioplite, întrețese mincinoase aureole. Atunci, moșneagul scormonitor de arhive, așezat în fața dreptunghiurilor albe de hârtie, va învia cam astfel, în slovă tremurată, epoca pe care noi o vom fi trăit-o cu un veac în urmă (citesc, ca și cum aplecat peste umăr, i-aș urmări rând după rând scrisul):

— „Viața a fost frământată, hărnică și eroică în România din anii aceștia dintre 1919—1924. După două campanii, au fost anii de refăcere. După două victorii, au fost anii de reculegere. Se întărea o burghezie nouă, plină de inițiativă și de vrednicie. Două reforme de temelie: improprietărea și votul universal, își dovedeau cele dintâi roade. Sufla un vânt proaspăt de democrație. Sufla și un vânt de învoire. Afacerile se calculau cu cifre necunoscute până atunci. Capitala gemea de norodul atras din toate unghiurile țării mărite. În câțiva ani se înălțaseră în acest oraș cu uliți strâmbe și cu pecetea încă balcanică, hoteluri vaste, palate cu nenumărate rânduri, edificiile ale prosperelor întreprinderi, dând Capitalei înfățișarea acelor fabuloase cetăți americane, crescute din pământ în trei luni, în regiunile fantastice ale minelor de aur: California, Far-West, Klondycke. Erau două hipodroame. Nenumărate teatre. Grădinile gemeau în chiot de belșug și frenezie. Expoziții de artă foarte nouă și foarte îndrăzneță se perindau necurmat dela cele dintâi frunze veștede ale toamnei până în miezul încropit al verei. O editură tânără, într'un singur an, năvălise vitri-

nele librăriilor cu peste o sută șaptezeci de volume, cochete, albe, scrobite și sărbătorești: o sută șaptezeci de volume: unul la două zile. Parlamentul, în ședințe de noapte, vota de patru ani, fără ostentare, alte și alte legi, reforme și modificări, pentru a face fața stărilor noi și în continuă prefațare. Partide politice se creiau, se desfăceau, se uneau în neastâmpărata lor dorință de a descoperi formulele cele mai fericite și a înălța oamenii cei mai vrednici într-o cea mai prosperă guvernare. Societăți și întreprinderi ocupau pagini întregi de gazetă cu publicitatea prospectelor de emisiune, bilanțurilor și beneficiilor dintr'un an. Atrăși de fama acestei noi Colchide cu lâna de om, emisari ai capitalismului apusean și american, debarcau pentru a iscodi cum să pună mai repede și mai desăvârșit în valoare bazele subterane de păcură, codrii de brazi necercați de secure, minereurile și isvoarele termale. Țara devenea cosmopolită. Țara se occidentaliza vertiginos. Idei noi și sentimente noi își disputau întâietatea. Se dădea luptă îndârjită între pionierii europeismului și apărătorii încă-păcinați ai unei tradiții desuete și anacronice. Umanitarismul cel mai generos, Liga drepturilor omului, asociații de intelectuali, reformatori literari, artistici și politici umpleau cafeneaua, strada și redacțiile, de manifestele, proiectele și protestele cele mai aprige, mai eroice și mai desinteresate. Țara era în pragul unei epoci de înprospătare și poporul participa pasionat la acest proces de înnoire morală și socială și economică și politică și intelectuală. A fost un spectacol înălțător și brav, acel al României din preajma anului 1924"

Și așa mai departe. Și așa mai departe va ronțai penița pe dreptunghiurile de hârtie, zugrăvind cu cerneală trandafirie viața noastră obscură, care, departe în timp, va fi părânc ronicarului viitor, bravă, patetică și prosperă.

Istoria nu va minți întâia oară.

Astăzi vedem proiectată în umbre eroice viața grenadirilor lui Napoleon, a revoluționarilor dela 1848, a generației care a făcut Unirea, acelei care a îndrăznit războiul dela 1877. Tot ce era mărunț, pleavă, harță, dușmănie netrebnică, intrigă și ambiție, e șters de buretele timpului, e înfășurat de uitare. Nu rămân decât culmile epocii în lumină — și nu vrem să credem cu nici un chip că sub strălucirea datelor și măreția momentelor, poporul și viața s'au petrecut fără bravură și fără panăș, ca întotdeauna, oscilând între instinctele foamei și înmulțirii, între dușmăni și simpatii necugetate, între tagiuni mentale și superstiții politice.

Nici o îndoială nu este că peste un veac vom trece în bloc la gloria viitoare, prenumărați printr generațiile eroice de la răscrucea istoriei. Și poate, vreun cântăreț romantic va preamări biata și anonimă noastră cenușă suflată în cele patru vânturi, așa cum astăzi prietenul Pilat în versuri lungi, cântă eroismul pașoptiștilor trimiși odinioară în sufgliun, cu butca, peste hotare.

Dar noi, aceștia care trăim epoca și nu ne putem minți, știm că se scurge zi după zi, fără nimic din strălucirea amăgirilor viitoare. Știm că partidele politice se fac și desfac pe ambiții și pe sete de

putere. Că legile se fabrică pentru a îndestula cât mai mulți partizani încă nesătuți, că larva Capitalei înseamnă risipă și nu prosperitate, că nouitatea este mamuțarea, că democrația generoasă și desinteresată e înțelinită subteran de un anume capital și de anume bănci, că licitarea reformelor a dat caricaturizări ale autenticei democrații, că volumele nu și găsesc cititori, că occidentalizarea se oprește la eroiștii pantalonilor și la ciorapii de mătase, că dincolo de această aparțină hărnițele și de acest amăgitor belșug, satele orbesc în beșta analfabetismului, orașele se cutremură de exploziile depozitelor de muniții, că frați ce și întindeau eri dornic mâna spre o unire nesperată se îndușmănesc cu îndăjire astăzi, când ceea ce nu îndrăzneam să fi nădăjduit s'a împlinit; — știm că tot în ce-am crezut a fost profanat și vestejit de viață, că însăși viața ne e de larvă, fără o zare la un capăt și fără nici o remușcare la celălalt.

Știm că suferința acestei generații stă în neputința de a se consola de pierderea tuturor ideologiilor în care a crescut, și care, implinindu-se, au fost prin această desfigurată și pângărită. Și rămași singuri, în așteptarea unui miracol, în căutarea unui nou misticism, ne plecăm pe propria noastră dramă; pe cele cinci mizerii ale celor cinci simțuri; — frenezie risipită în deșert, suferință ascunsă sub un surâs în care străbate rânjetul craniului.

Dar brațele se întind în gol, cerul deasupra e fără stea și pașii futurilor, șovăie împleticiți, fără țel, — încotro? către care zare? pentru ce stărsit?

Despre acest pustiu, cronicarul viitor al acestor ani nu ne spune nici un cuvânt. Fiindcă nici unul din generația noastră nu l-a consemnat încă în documentele sufletesti ale epocii.

GEZAR PETRESCU

Noaptea cea din urmă

Cine a fost acela care a spus că omul trebuie să trăiască așa, cașicând noaptea cea mai apropiată ar fi să fie noaptea cea din urmă a vieții lui? — Vai! ce puțin a cunoscut el firea omenească, ce puțin s'a coborât într'însa, închipuindu-și că se ridică sus, sus de tot, de unde să o vadă așa cum, crede peate, ar fi mai bine să fie, — dar de unde o vede așa cum nu este.

A te gândi că noaptea ce va să vină are să fie cea din urmă a vieții tale, — ce ar putea să însemneze aceasta altceva, decât nepăsare, desăvârșită nepăsare față de viață? Dar ce fel de lume ar fi aceea, în care nici unui om nu i-ar păsa de viață nimică?

Să trăești mereu, cu teama sfârșitului vieții tale... În orice clipă, în mijlocul celor mai mari bucurii sau mulțămiri, să-ți chemi închipuirii tale icoana sfârșitului lor jalnic... Hohotul, pornit din inimă, să-ți înghețe pe buze fără veste la înfiriparea vedeniei omului cu coasa — vedenie pe care înțelepciunea ta în viață îți poruncește să n'o uiți, s'o evoci, cu tot prilejul, fără prilej, la ceas la ceas, odată măcar în douăzeci și patru de ceasuri, fiindcă: noaptea cea mai apropiată...

Un *memento mori* de tot momentul, litere de foc scrise pe toți pereții, amintindu-ți că „praf ești și în praf te vei prefăce“, — o Dumnezeu! ce viață ar putea să fie aceasta pentru făptura cea mai de seamă a mâinilor tale?!

Nu s'ar mai gândi atunci la ură, la dușmăni, la tot răul ce ar putea să facă deaproapelui său... Ce ideal de pace, liniște și bună înțelegere între oameni!

Dar s'ar gândi, — omul trebuie să se gândească întotdeauna la ceva, — s'ar gândi la câte va trebui să părăsească aicea, în lumea asta, în care este și încântare, este și iubire... Și tot simțirea această va fi mai tare, ea îi va amări toate clipele, pe cari uitarea sau iertarea urilor și dușmăniilor, numai atâta, n'ar fi de ajuns să i le însenineze...

Nu, viața nu poate să-i fie omului indiferentă, chiar nici celui cuprins de nebunia desnădejdiei, când singur ridică mâna să-i puie capăt. O urăște, o blestemă, dar nu este nepăsător față de ea. Stafia nopții celei din urmă se ridică înfiorătoare în fața lui, și el se aruncă în prăpastia ce i se deschide înainte, ca și pentru ca să scape de ea,

să n'o mai vadă. Și câte glasuri cari îl chiamă și vor să-l oprească trebuie să înăbușe el, cât de strâns și de îndărătnic trebuie să închidă ochii și să-și sgârcească sufletul, ca să poată prinde clipa nebuniei făptuitoare... Clipa, o singură clipă; — căci de-a trecut și a mai lăsat o licărire numai din viață, ași văzut cum întotdeauna se leagă de ea amara căință și desnădăjduita chemare a zilelor ce mai puteau să fie.

Ce s'o fi petrecut în sufletul aceluia soldat sinucigaș care și-a sfârșit scrisoarea de rămas bun ce a lăsat lumii, cu vorbele: „căci nu mai pot vedea pe scumpa mea mamă“?... A avut gândul acesta până aproape de sfârșit, și tot l-a învins, l-a răpus; — a închis ochii, și-a închis sufletul, și s'a aruncat în prăpastie... Ce a putut oare să covârșească o simțire ca aceasta: auzirea chemării la viață din glasul de mamă? — adâncă noapte trebuie să fi fost în sufletul acela.

El a scris însă, a lăsat totuși să izbucnească un ultim oftat din înăbușitul dor de viață; — dar mă gândesc la durerile mute, cari se sting fără urmă în tragicul pururea neștiut de nimeni.

Dela poalele munților lui, sau din lunca unde a copilărit, l-ai adus, copil încă, și l-ai închis aci între pereții aceștia goi și reci, strâmți și triști... Și nu sunt atâta de reci și de apăsători pereții cei de cărămidă și de var, cât este zidul omenesc ce se pune între dânsul și lume, — lumea lui. Strâns într'un cerc de asprime, de cruzime pentru dânsul, sufletul lui geme, pe când gura îi rămâne mută și ochii duși în neștire. Nesimțitor e socotit, el care nu e decât simțire, care nu trăiește decât prin simțire. Simțire care cere îndestulare, hrană, mai mult decât hrana trupului; — în zadar! n'are s'o mai găsească nicăeri. Rămâne aiurit, cu inima în veșnică tremurare, — în afară: nesimțitor! — Hărțuit, răbdă, — chinuit, tace.

Apoi într'una din zile, cum stă așa pe dunga patului și-și face în cap socoteala cât are să mai țină viața asta, anii pe cari îi mai vede înaintea lui se lungesc fără măsură, ajung aproape cât o veșnicie... Otrava desnădejdiei îi năpădește în piept, îi picură prin ochi... Și el are un gând, și în mintea lui flutură chemarea jalnică: „maica! n'am să mai văd pe măicuța“. Dar o veșnicie! o veșnicie e prea lungă, nu este putere care s'o îndure; — să mori pe fiecare clipă și să nu le poți măcar socoti capătul... Nu biruie bietul băiat, — și iată îl răpune gândul morții numai o singură dată...

Acolo, departe, la poale de munte sau la capăt de luncă, se face și acolo, pe toată ziua, socoteala vremii care trece și a vremii care rămâne... doi ani, doi ani și jumătate, — și apoi o să se întoarcă Năică acasă...

Veni-va noaptea cea din urmă pentru fiecare din noi, se înțelege. Să ne gândim însă mereu la ea? — nu. Dar să ne gândim câte odată.

Să ne gândim că fiecare are dreptul de-a și-o dori cât mai întârziată, — și gândindu-ne astfel o vom întârzia, poate, și pe a noastră.

Încolo, însă, așa să trăim, ca și când fiecare dimineată ce va să vină tot a noastră are să fie, aducându-ne mereu nou îndemn spre noi nădejdi și spre iubire înoită.

ION GORUN

Impotriva păcii

Adeseori, la colțul unei mese de berărie, sau în tren, pe coridorul vagonului de dormit, sau pe stradă, de-alungul plimbării în jurul unei biserici, întâlnești un domn, scurt sau deșirat, ras ca un cardinal sau bărbos ca un hirsut, uneori destul de tânăr, de cele mai multeori extrem de venerabil, dar totdeauna foarte bine hrănit, care, prinzându-te de un nasture al hainei, se grăbește să-ți fie o nesfârșită pledoarie în favoarea unei împăcăciuni generale. — „Prea vă certați mult (în-cepe dulceagul glas de apostol provincial) și de aci provin toate relele. Mai ales dincoace de Predeal, răspunderea pentru situația de acum cade asupra acelor cari au stricat solidaritatea noastră tradițională. Dacă s'ar reuni toate partidele din Ardeal“... Personajul care vorbește așa, și care e dispus oricând să-și prelungească discursul fixat definitiv, ca pe o placă de gramofon, e, deobicei, un bun client al consiliilor de administrație, președinte ici, membru colea și acționar pretutindeni; pentru el, dușmănia dintre oameni apare ca un pericol permanent al jetoanelor de prezență, în vreme ce dulcea frăție a tuturor (cu respectarea situațiilor câștigate) ar abate o fericire desăvârșită asupra acestui urgisit colț de țară.

Tipul acesta al frământărilor interne dela noi interesează prea puțin. Se mai găsesc însă, prin orașele de provincie și prin mijlocul satelor, și alți cetățeni, foarte cumsecade, cari, cu totul din alte pricini, cred la fel. Sunt mulți aceia cari suspină încă, în amintirea vremurilor când Ardealul se găsea strâns într-o unică tabără, și când toate deosebiri de opinii se topeau laolaltă, într-o perfectă unanimitate de față.

Această armonie impusă a existat într-adevăr, alături de certitudinea că tabăra unică nu se va sparge niciodată. Nu mai e-o taică

pentru nimeni, ea șefii partidului național din Ardeal, cărmacii autorizați ai acestei bucăți de țară, își întemeiau, chiar și după unire, întreg rostul lor politic, pe temeliiile unei asemenea iluzii. Nici o notă discordantă nu trebuia să tulbure liniștilele societății; locul Ardealului în guvernarea țării avea să fie așezat într-un punct fix, pentru cel puțin o generație; adică, într-un cuvânt, procesul de închegare a diferitelor partide, inevitabil oriunde libertatea cetățenească și-a întins roadăle sale, nu și putea permite să intervină pe teritoriul administrat de răposatul (nu zic și regretatul) Consiliu dirigent.

Realitatea a dovedit că era vorba de o eroare inițială dintre cele mai grave. România, în largitele ei hotare, se înfățișa ca un organism tânăr, unitar și omogen. Viața publică din provinciile cari se contopiseră laolaltă, fără a păstra nici o rezervă de existență autonomă, nu suferea nici un fel de zăgaz în desfășurarea nerăbdătoare a aspectelor ei schimbate. Ar fi fost, ca și când în trupul aceleiași ființe vii, cineva ar fi căutat să împiedice drumul sângelui în artere. Pulația neîntreruptă, care pornește dela inimă, și care nu se poate strângula fără primejdie de moarte, svâcnește până în cele mai îndepărtate extremități, ducând cu ea deavalma, în orișice celulă, aceeași energie și aceeași slăbiciune, aceleiași substanțe hrănitoare și aceleiași otrăvuri amenințătoare. Principiul acesta de unitate e destinul oricărei vieți. El suportă cu toate consecințele lui, indivizii, și nu-l pot evita, oricât s'ar sili doctorii ei, nici societățile organizate.

Provinciile alipite ale României nu puteau să-și creeze, prin urmare, o structură politică aparte, fără ca un pericol real să nu răsară pentru însuș viitorul lor. Noi am fost cei dintâi, cari am înțeles acest adevăr fundamental al politicii naționale și am tras consecințele ei logice, participând la întemeierea primului partid integral, chemat să oglindească în așezările lui, pretutindeni ramificate, configurația geografică cea nouă a românismului. Evenimentele au legitimat, treptat-treptat, aceste convingeri și această acțiune de adaptare la realitate. După patru ani încheiași, ultimele resturi ale concepției de izolare sunt îngentunchiate în Ardeal de aspra necesitate a vremii, și șampionii ei se hotărăsc să urmeze aceeași cale, atașându-se unui curent popular din vechiul Regat. Singurul defect de frumusețe al acestei căsătorii *in extremis*, rămâne numai lipsa de sinceritate care a ținut loc de orice altă binecuvântare.

Pecetuiindu-se astfel soarta partidelor regionale, orice demonstrație împotriva lor a devenit inutilă. A argumentat realitatea însuș. Să mai insistăm, ar însemna să încercăm a dovedi pentru ce nu mai putea trăi un mic monstru care a și fost îngropat. E însă altceva care merită puțină atenție. S'ar părea că isbânda noastră are în ea ceva diabolic. Satisfacția în fața decedatului trădează o bucurie sinistă. Triumfăm, în fine, când ar fi mai nimerit să jelim... Degeaba așezăm dinaintea pacifiștilor noștri dela Dej sau dela Sighet rezultatele palpabile

ale unui evident determinism istoric, degeaba le repetăm că ceea ce s'a întâmplat era firesc să se întâmple, degeaba le spunem că simpla voință unui pumn de frunzași, oricât ar fi coincidentă ea cu interesele unei vaste clientele locale, n'au nici un mijloc să oprească pe loc cursul năvalnic al unei evoluții normale. Ei recunosc, cel mult, că a fost la mijloc o fatalitate; nu renunță însă, nici în ruptul capului, să becească la căpătâiul solidarității sfărâmate...

Avem să lămurim, deci, această erezie. Nu *inevitabilul* transformărilor realizate sub ochii noștri, ci *utilitatea* lor sufletească. Ne declarăm scutiți să arătăm, că ceea ce s'a făcut *trebuia* să se facă; vom încerca să arătăm cât e *de bine* că am ajuns aici. Ne hotărâm să schițăm elogiul rivalităților dintre oameni și să cântăm prinosul mult lăudatului bloc al intereselor ardelenști.

* * *

Mobilizarea tuturor forțelor noastre naționale și înșiruirea lor pe acelaș front a fost într'adevăr o condiție esențială a rezistenței noastre de ieri. În fața primejdiei comune, înfățișată prin opintirile statului maghiar de a ne desnaționaliza, solidaritatea societății românești era o datorie primordială. Nu ne puteam plăti *atunci* luxul unor deosebiri programatice, deși ele coexistau în conștiința multora, fără să riscăm însăș scopurile finale ale apărării pe care o organizam. Mai mult de cât atât; lipsiți fiind de exercițiul nestânjenit al prerogativelor civice, aceste deosebiri nici nu-și aveau rostul. Ele nu puteau să rodească nimic, de vreme ce sămânța oricărei acțiuni ar fi căzut și ea pe stânca unde eram înlanțuiți. Unținea sacră era, prin urmare, o poruncă supremă a luptei. Căci noi o mie de ani am fost în război, o mie de ani ne-am împotrivit invaziei din afară, o mie de ani am stat în tranșee.

Și am biruit. Astăzi, dușmanul din propria noastră casă nu ne mai apasă. Puterile întregi ale neamului sunt desrobite din încreștarea milenară. Ele sunt cu desăvârșire libere, și numai neînțelegătorii vremii pot crede că aceste isbucniri de gândire descătusată ar primi să se închine unei alte tiranii, ca aceea a *unanimității* de păreri, impusă nu de o amerințare serioasă din afară, ci de inerția politică din năuntru. Nimeni nu poate uita, că ceea ce a făcut țaria noastră, într'o lungă epocă de urgie, fusese totodată și o *pedică* în cristalizarea însușirilor noastre creatoare. Acestea nu se pot pune în mișcare fără fermentul activ al spiritului critic, fără posibilitatea de a se afirma a oricărei opinii separate, fără dreptul de a trâmbița, de-asupra mulțimei, credințe cari nu sunt și n'au de ce să fie ale *tuturora*.

Închipuiți-vă, care ar fi fost priveliștea Ardealului de astăzi, și cum s'ar fi înfățișat tendințele sale de creștere culturală, dacă în locul întrecerilor de acum, cari au, firește, și capitole neplăcute, s'ar fi întronat din nou, pe aceste plaiuri acoperite de întuneric, oribilul spirit de turmă, despoiat de orice discernământ, potrivit căruia meritele s'ar fi distribuit după o erarhie artificială, beneficiile s'ar fi împărțit

în admirația prostească a mulțimei, și răspunderile s'ar fi cocoloșit discret sub paravanul de carton prost al solidarității. Trei milioane de oameni, cu toată patima și cu tot elanul lor, ar fi rămas cu fața la pământ dinaintea unor idoli falși, sacrificând de dragul unei păci sterile cel mai elementar principiu de liberă circulație a valorilor.

Iată pentru ce glorificăm, dintr'o adâncă și senină convingere, momentul când s'a spart pentru totdeauna în Ardeal stratul osificat de unanimitate aparentă, care opria ciocnirea firească a ideilor. Orice propășire a cugetului omenesc tinde să se desfacă de uniformitate, năzuind spre eliberarea ei completă de sub tirania mediocrității.

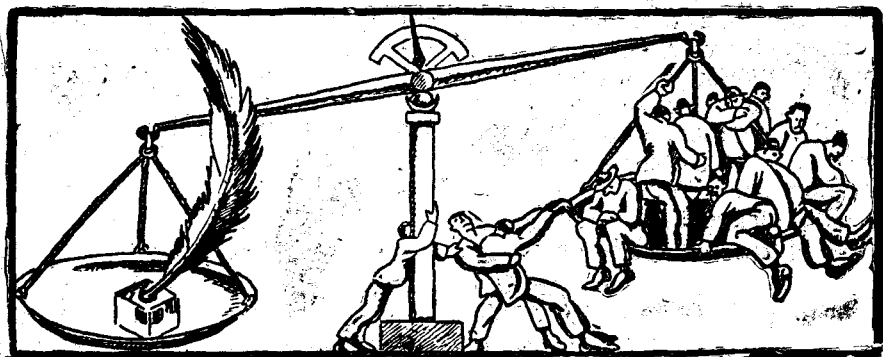
* * *

O singură legitimare ar fi avut continuarea atitudinii din trecut. Dacă am fi păstrat față de București aceeași poziție de apărare colectivă pe care am întărit-o mereu în fața Budapestei. Ar fi fost, iarăși, vrăjmașul care te îmbrânțește în tranșee. Nu jurăm că n'au fost printre noi patrioți de vizuină, cari au gândit așa, în ascuns.

Au biruit însă cei cari au simțit, pe față, altfel...

ALEXANDRU HODOȘ

Detectivism romantic

— In jurul „complotului“ dela Iași —

Directorul siguranței generale e autor dramatic.

Nu i-am cetit încă, nici văzut, vre-o piesă, pentru a putea ști dacă scrie ca un vesel polițist. Informațiile pe care le-am cules însă, relativ la actele jucate în cealaltă profesie, ne autoriză să afirmăm că procedează ca un jalnic autor. Spectacolul sub cerul liber, pe care a ținut să-l monteze la Iași, și-a găsit de altfel, în prefectul de poliție Manciu, un regisor la nivelul piesei.

Faptele:

Din frică de explozii probabil, guvernul nu găsește bani îndesulitori pentru construcție de căminuri, care să adăpostească studențimea nevoiașă. În loc să se lamenteze în ziarele cu tiraj sau să protesteze inutil în întruniri, studenții ieșeni răspund faptului cu alt fapt: ei hotăresc să-și clădească singuri adăpostul, și încep prin a constitui echipe, care fabrică zilnic cărămizi din lutul de pe malul Prutului. Faptul e desigur și vrednic și cinstit și — pentru ori ce om de inimă — emoționant.

Timpul de învățătură, sau chiar de odihnă, înmormântat acolo, în mormanele de cărămizi, laolaltă c'un suflet și c'o credință de unanim și înălțător idealism, dă gestului ceva din măreția legendară a jertfei meșterului Manole.

Mărturie trufașă și semeată pildă a unor vremi eroice, clădirea aceasta va arăta viitorimii vitalitatea unui neam, care, cu toată vitregia împrejurărilor, după valul de sânge al războiului știe să se afirme cu energie, așa cum după ploile torențiale vegetația isbucnește mai exuberantă. Imn național în piatră vie, el a trezit ecouri în toate conștiințele românești.

Pentru a grăbi împlinirea inimosului scop și a încuraja tinerecul avânt, ajutoare au pornit cu simpatie de pretutîndeni. Cu aceste sentimente, principesa Constanța Ghika și-a pus întreg terenul celor împrejmuite casa dela Copou la dispoziția studenției, pentru a cultiva zarzavatul ce urmează a servi de merinde echipelor de lucru.

Atât.

Acum subiectul piesei :

Domnul Romulus Voinescu, director general al siguranței sau numai director al siguranței generale (dracu' știe!), citește raportul d-lui Manciú, prefect de poliție al urbei Iași, și rămâne visător. După ce stă așa, adică cu gândurile împrăștiate, cam cât ar număra până la cinci mii un alpinist obosit, își adună gândurile și sună.

Recomandând sergentului care apare, să nu-l turbure nimeni, se afundă într'un fotoliu de piele, aprinde o pipă de spumă de mare (obiceiul favorit al lui Scherlok Holmes, în momente identice) și-și zice:

„Manciú ăsta e un aprig executor, ce-i drept, dar nu pricepe nimic.

Ce cărămizi? Ce cămin? Ce zarzavaturi? Spanac!

Aici trebuie să fie un plan ascuns, o intenție subversivă.

Ia să vedem.

Studenții se intrunesc în grădina principesei Constanța Ghika.

Bun! Adică rău!

Dacă harpaciul nu conține ecrăzită, nici morcovii focoase de proiectil, e cert că ei nu lucrează tăcând. Las' că studenții au luat obiceiul să intoneze cântece provocatoare, ca de exemplu „Imnul Regal” sau „Deșteaptă-te Române”, dar întrunirile acestea le oferă un minunat prilej de a vorbi ireverențios și necontrolat despre frunțașii politici ai țării, acoperind activitatea neobositului Nostru subaltern Manciú de epitete, cu cât mai inedite cu atât mai jignitoare pentru un reprezentant al ordinii. Și dacă ar fi numai asta! Dar numai e nici o îndoială, că studenții vor să-l și omoare.

Sărațul Manciú! Biată țară!

Cu siguranță că planul casei lui Manciú (în gând directorul siguranței îi spune pe nume) trebuie să fie pe mâna studenților.

Pe ei!

Găsim planul și salvăm totodată: prefectul, onoarea țării și reputația noastră amenințată”.

Aceasta e subiectul pe care va să-l dramatizeze șeful siguranței generale române.

* * *

Cetitorul se va fi întrebat, nedumerit poate: Ce-i aceea Manciú? Ca să-l dumirăm, deschidem o mică paranteză.

Manciú e un domn înalt, spătos, plinut și congestionat. Prin opoziție cu mușii din naștere, domnul Manciú, polițai (prin vocație) al urbei Iași (prin nenorocire) s'a născut cu defectul contrar. Privat

de natură de uzul vorbirii normale, el țipă. Văzut de departe produce hilaritate. Văzut de aproape surzenie, pistrii, și, firilor impresionabile, epilepsie.

Când are de comunicat secrete sergenților de stradă, dl Manciuc se vâra cu ei în beci și le astupă urechile cu vată, pentruca în același moment, ziaele din toată Moldova să înregistreze cutremure, a căror întindere variază după durata convorbirei. Asemeni tirului de artilerie, vocea lui Manciuc provoacă schimbări atmosferice, aducând sau îndepărtând ploaia, tocmai când nu trebuie. Suntem convingși că de faptul că e lăsat în voe să vorbească sub cerul liber și la telefon, după plac, se leagă și multe accidente, inexplicabile altfel, de cale ferată. Sonul glasului său infrauman e o caracteristică atât de predominantă și notorie, încât un portar al Teatrului Național, întrebat de-un sub-comisar dacă prefectul se află în sală, a răspuns cu o firească sinceritate:

„Nu l-am auzit“!

Se zice, că fiind copil, și căzând din pod într-o șură în stare de complectă nesimțire (o păstrează), a fost lovit de-un gânsac cu pliscul în cap timp de două ore și cinci minute. Dar asta nu explică nimic în privința vocii.

Pentru a completa aceste date cu o comparație edificatoare, rugăm cetitorul să-și amintească de Coriolan Drăgănescu al lui Caragiale.

Semnatarul acestor rânduri a văzut nu prea de mult pe acest Manciuc, sfidând cu fanfaronadă pasivitatea unei poliții, pe atunci blajine, în mijlocul studențimii aceleiași Universități, în același oraș și pe aceeași stradă Carol.

Astăzi, în contra studențimii, manifestând altfel aceleiași idealuri, îl vedem pe același Manciuc (ceva mai rotofei), deslănțuind urgia unor agenți, acum vigilenți, cu alte cuvinte lovindu-se pe sine, nu în ceea ce a fost, ci în ceea ce ar fi trebuit să fie.

Această latură a ne-omenesoului său dă oarecare culoare locală exotismului detectivist al șefului ierarhic din Capitală.

Inchidem paranteza.

* * *

Vede oricine caraghioslăcul Scherlok Holmesului bucureștean, coriolandrăgănit la lași, și își închipue ușor cam ce fel de rezultate poate da colaborarea unui autor dramatic din poliție cu un polițai de-adeptul din literatura dramatică.

Efectele, iată-le:

Polițaiul Manciuc, în fruntea (dacă privim din spate) unui pluton de jandarmi încadrați de agenți, pe care îi îmbărbăta (cu vocea), pătrunde în proprietatea principesei Constanța Ghika și tăbărește cu băte și pumni pe cei 60 de studenți adunați acolo.

Adunarea e declarată „complot fascist“, toți cei de față arestați și (minune!), spiritul devinatoriu al șefului siguranței capătă o confir-

mare imediată: *Planul casei* prefectului Manciu (ce-i de răs domnilor?), e găsit de un vrednic agent, a cărui mână se îndreaptă cu precizie, direct la buzunarul studentului Zelea-Codreanu, de unde actul infamant e scos.

Dar, aici intervine un detaliu picant.

Studentul Zelea-Codreanu nu e din aluatul aceluia care ridică mânele și se predau. El a cercat să se apere. În prima clipă a primejdiei a motolotit brulionul unui discurs pe care avea să-l ție colegilor și l-a aruncat. Cu toate acestea (ce idiot, nu?), el nici nu se gândește să se descotorosească de *singurul* act compromițător, planul casei prefectului, găsit (cu ușurință) pliat în patru și bine păturit, de parcă ar fi fost călcat chiar atunci, sau ar fi stat la presă de când lumea.

Dar câte nu se 'ntâmplă pe lumea asta!

O întrebare simplă răsare însă, față de cele spuse până acum, chiar în mințile cele mai debile.

Locuște prefectul Manciu vre-un medieval castel, atât de inaccesibil, atât de vast și cu atât de cotite și întortochiate coridoare, încât, pentru a pătrunde la castelan să ai nevoie de ajutorul inginerilor și ridicărilor de planuri topografice? După cât știm, până și d-l Manciu însuși se descurcă fără hartă și busolă (și asta-i o culme) în propria sa locuință.

Ea se compune din W. C., bucătărie, sufragerie și încă una sau două încăperi. Garantăm că o singură bombă așezată cu meșteșug poate arunca în aer întregul mobil, cu locatarul lui cu tot.

Dar să lăsăm asta.

Convoiului triumfal al celor 60 de arestați, prefectul Manciu i-a adăugat și câțiva elevi de liceu, care se duceau să joace oina pe platoul Copoului.

Ajunși la poliție, studenții sunt luați în deaproape cercetare numai (ei se pot răsbuna), dar ca nu cumva buturuga mică să răstoarne România Mare, *elevii de liceu*, ei, sunt bătuți la sânge de *recruți* (soldații vechi au refuzat să execute infamia). Certificatele medicale dovedesc că unui elev i s'a spart timpanul, altuia i s'a desprins o ureche, altuia i s'au frânt șalele. Părinții copiilor nu au putut desigur obține grație pentru aceia care puseseră la cale răsturnarea ordinii în stat și occiderea prefectului.

Rezultatul?

Justiția chemată să-și spuie cuvântul îi declară pe toți nevinovați și dispune să fie puși imediat în libertate.

Studentul Zelea Codreanu e menținut totuși arestat și trimis judecății, de polițaiul Manciu, care e și avocat, pentru *complot*.

Cele mai elementare manuale de drept și cel mai elementar bun simț ne spun că în căsătorie, duel sau complot, nu poate figura o singură persoană.

Pentru a da o calificare ca cea de mai sus, cel dela care emană trebuie să se găsească într'o particulară stare de ebrietate, care să-i permită viziunea cel puțin dublă.

Prin urmare, cu el nu putem vorbi.

E loc însă, în numele întregii suflări românești ultragiutate, din care scoatem bucuroși și fără pagubă pentru nimeni pe timizii ei reprezentanți din Parlament și presă, să întrebăm guvernul, dacă socoate util să lese sancțiunea (inevitabilă) în sarcina celor lezați, și dacă nu găsește oportun s'o previe.

Intăriți de cuvântul hotărâtor al justiției, nu ezităm a taxa „complotul” dela Iași ca o ticăloasă înscenare.

Și dacă justiția s'o fi înșelat, și furtuna în adevăr se anunță (cei prea sensibili o simt în aer), își poate cineva închipui că ea ar putea fi oprită tăind câțiva copaci?

Și într'un caz și în celălalt, opinăm că ar fi bine ca prefectul Manciuc să-și pregătească valizele.

Cât mai e timp...

AL. O. TEODOREANU

Politică socială

Un renumit sociolog, analizând elementele cari mișcă societatea din cuprinsul unui stat, le rezuma la următoarele: politica propriuzisă, politica economică și politica socială. Cele două dintâi își urmează fiecare drumul său, năzuindu-se ca, păstrând o atitudine de strictă obiectivitate, să mențină armonia dintre diferitele categorii sociale. Rolul acesta de neutralitate face ca cele dintâi să fie lipsite de suflet și de ideal. Acest din urmă domeniu aparține politicii sociale, care, pe căile ei aparte, trebuie să niveleze și ea asperitățile provocate de cele dintâi. Numai în cadrele politicii sociale națiunea constituită în stat formează o singură familie, având ca principii fundamentale dragostea și mila față de cei slabi.

Subt acest aspect se prezintă orice guvernare, într'o țară și societate înaintată și democratică; ceea ce nu se poate spune și despre stările dela noi. Fatalitatea istorică ne-a oprit, pas cu pas, să urmăm această evoluție firească, iar propriile moravuri ne împiedecă să adoptăm o politică socială reală și conștientă, împrejurare care nu va favoriza normală noastră dezvoltare nici în viitor. Să examinăm mai de aproape și pe una și pe cealaltă.

Subt apusul regim politic, toate eforturile spre mai bine ale românilor subjugăți s'au nămolit în neîntrerupta luptă de apărare contra unui dușman, care și-a înscris ca punct cardinal în programul său însăși strivirea noastră ca neam. Nu e mirare deci, dacă la sfârșitul bătăliei, poporul nostru prezintă o structură socială din cele mai primitive, aproape unică în felul ei, în forma conservată exclusiv de legile naturii, căci trecutul regim — deși a încercat — numai pe acestea nu a reușit să le desființeze.

În tot acest trecut, energiile noastre s'au concentrat într'o singură direcție: întru conservarea naționalității. Era deci o luptă pur politică, în care considerațiile de ordin economic, social și chiar cultural, cădeau pe planul al doilea. Acestea din urmă jucau rolul unor mijloace auxiliare, puse în slujba aceleiași idei: a ideii politice.

Cu unirea românilor într'un singur stat liber, terenul îngust al mișcării de ieri se transformă într'unul extrem de larg, de proporții și perspective necunoscute nouă. Amăsurat acestui vast orizont, au suferit o radicală schimbare și țelurile noastre colective. Mai întâi, a intervenit o deplasare a țelurilor politice. Misiunea conservării noastre naționale trece de la societate asupra statului național, rămânând ca societatea să se preocupe de politică numai ca de un instrument de guvernare. Cu libertatea națională am revenit și noi la postulatele societății moderne, ridicând la rangul cuvenit necesitățile economice, culturale și sociale. Chiar și în ultimele decenii ale robiei politice își făcuse drum convingerea, că stând exclusiv pe terenul politic, puterea noastră de rezistență devenea problematică. Cu atât mai impetuoase trebuie să fie stăruințele noastre astăzi, când puterea politică ne aparține integral, dar fără ca acest singur fapt să ne fi putut aduce o ameliorare a situației noastre și pe celelalte tărâmuri.

De felul cum au fost menajate aceste noi postulate ale românilor din noile provincii, ne-am ocupat cu alte ocazii și în altă ordine de idei. Nu odată am avut durerea să constatăm, că emanciparea românilor din Transilvania nu numai că nu s'a făcut, dar în multe privințe elementul românesc bate în retragere. Și aci vina nu o mai poartă fatalitatea istorică, ci noi înșine. Guvernarea noastră politică și economică a exclus din sfera preocupărilor sale considerațiunile de ordin național și social. Ea nu a respectat nici măcar principiul neutralității în diferitele ei funcțiuni. Ea nu este nici democratică, deoarece nu înțelege să creeze condițiuni egale pentru toți românii; ci dezlănțuie cea mai condamnabilă diferențiere politică, un principiu de bază pe care-l vedem impus în toate domeniile vieții noastre publice.

Cât privește vechiul Regat, această rețetă, deși de aceiași valoare morală, nu însemnează încă un regres național. Inegalitatea de condițiuni favorizează pe un român față de celălalt român, sau o categorie de români în dauna alteia, tot românească. Acolo societatea prezintă o structură normală și favorurile — meritate sau nemeritate — rămân în marea noastră familie.

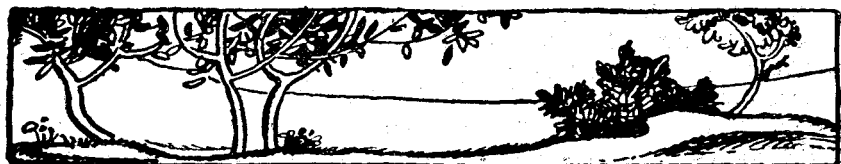
În noile provincii însă, lucrurile stau cu totul altfel. Transilvania, din cele trei categorii sociale cunoscute nu are decât una singură, pe cea de jos; a doua este pe drum — și în înțelesul literal al cuvântului, — iar a treia încă nu s'a ivit. Populația românească a Transilvaniei constă aproape numai din mici agricultori. Celelalte categorii sociale nu ne aparțin naționalicește, și sunt copleșitoare. Alături de acestea, noi nu avem decât o amărâtă funcționărimă — cei dintâi diferențiați ai satelor noastre — delegații stăpânirii românești, cum i-am numit cu altă ocazie. Neavând nici o bază materială și salariați fiind de către stat — deci și în directă dependență de guverne — ei au trebuit să privească impasibili la legăturile economice ce se încheau peste capetele lor, în contradicție cu cele mai elementare principii de ordin național sau social. Ei au privit fără murmur cum capitalul românesc, condus de legile sale speciale, a tras în gazdă tot la capital, indiferent dacă acesta era minoritar sau internațional. Rezultatul acestei po-

litici este că, și după cinci ani dela unire, structura noastră socială este tot cea rudimentară dela 1918. Am rămas tot o societate compusă din mici agricultori, condamnată să comprime prisosul de brațe și energii tot la sate, pentru că statul nu înțelege să-și exercite cea de a treia funcțiune: cea socială,

Fixând această tristă stare de lucruri, cu greu ne putem da seama de unde ar trebui să începem o îndreptare a ei. E foarte greu să remediezi un rău profund înrădăcinat. Tare ne este teamă, că o emancipare reală a elementului românesc cu scopul de a completa lacunele sociale, nu mai este posibilă printr'o politică ocrotitoare, de sus. Dacă aceasta s'ar adevări, atunci guvernării noastre de totdeauna nu-i mai cerem nici o sforțare. Atâta doar, să nu înrăutățească și mai mult situația prin nevrednica operă de partid, și să lase curs liber, nestingherit, valorificării cetățenilor săi. Cine știe, dacă nu vom ajunge mai departe cu democrația naturii, decât cu aceea a guvernelor...

P. NEMOIANU

Al cincilea congres al Internaționalei a III-a

În ziua de 5 Iunie 1924 s'a deschis la Moscova congresul mondial, al cincilea, al Internaționalei a III-a. A trecut un an și jumătate dela cel precedent. Interesul lumii comuniste purcede de data aceasta nu din sentimentul profesional, — căci comunismul în Rusia sovietică e o meserie, — ci din turburătoarea curiozitate : Cum va fi congresul acesta fără Lenin ? Ziarele sovietice s'au grăbit să anunțe pe comuniștii din toată lumea, că el se va deschide cu următoarea lozincă : „fără Lenin, în duhul leninismului“.

E frumos și e folositor pentru succesorii lui Lenin, că se pot mângâia cel puțin cu duhul acestuia, după ce au pierdut marea lui inteligență de oportunitate politico-economică. Dar a te mângâ a platonicește, liniștindu-ți sufletul, e una, în politică, și a sta față în față cu realitățile vieții, e cu totul altceva. Și aceste realități, în ciuda moștenirii lui Lenin, care va pluti și acum de asupra delegaților veniți din toate părțile lumii, se răscoală împotriva ambițioșilor lui succesori, cari, în două săptămâni după dispariția învățătorului, au reușit cu multă vitejie să fracționeze partidul, să desiluzioneze armata roșie, și să-și facă fiecare un parapet, de unde, deocamdată, se aruncă numai săgeți abstracte și se stropesc, unii pe alții, cu răutăți clocotitoare.

Duhul lui Lenin, deci, nu însemnează nimic. Nu însemnează nimic cu atât mai mult, cu cât Lenin n'a creat o atmosferă a învățaturii sale. A fost un strateg ; a văzut limpede, a știut ce trebuie sacrificat din doctrina lui Marx pentru a realiza cuceriri revoluționare, și a știut să prindă momentul când revoluția trebuia împinsă înapoi pentru gloria aceleiaș testamentare învățături marxiste. Când înapoi, când înainte, când la dreapta, când la stânga, Lenin n'a mers cum a vrut să meargă Buharin, de pildă, șeful comuniștilor extremiști, direct spre punctul comunismului maximalist. Lenin n'a vrut să meargă însă nici înapoi, acolo de unde pornise, la un transformism pașnic, deși el anunțase, concepându-o mai întâi cu o genială abilitate, faimoasa *Nouă economie politică*.

Lenin conducea de fapt și Internaționala a III. Fiecarul bălbăit Apfelbaum—Zinoviev, președintele de 7 ani al acestei strașnice organizații, n'a fost decât un executor, pasionat dar mediocru, al indicațiilor șefilor din guvern. Ideologia care se făurea, se expunea și se

răspândea la delegați suflării comuniste, adunați la cele patru congrese de până acum, pornea din viziunea lui Lenin despre revoluția mondială. Apfelbaum nu făcea decât să împartă dolarii, să trimează prin organele administrative coșii, și prin zeci de mii de agenți de ambe sexe, instrucți și arme, și să indice ora și clipa când în cutare țară, în cutare regiune a Europei, proletariatul *trebuia* să înceapă revoluția. De aceea, dacă Lenin a putut făuri o ideologie neo-comunistă, pe care o răspândia în toate țările din lume prin literatură specială, „acțiunea” revoluționară era condusă de Zinoviev, activ, energic, dar pretutindeni turbulent, întotdeauna infructuos.

Lenin înlocuia programul. Revoluția nu se realizează după un plan stabilit, deși merge spre un scop determinat. Aceasta era meteorologia revoluționară a lui Lenin. Când ai asemenea concepție, și când ești — cel puțin Lenin, fiindcă el n'a fost în definitiv un lucru mare — poți conduce o întreprindere revoluționară, fără statute. Zinoviev-Apfelbaum nu poate face aceasta, cu atât mai mult acum, când împrejurările noul în care intră Republica comunistă, s'au arătat a fi pentru ea mai defavorabile decât până acum. Căci dacă ei, comuniștii, nu vor căpăta o existență internațională *de jure* din partea guvernelor socialiste din Anglia și Franța, împreună cu creditele amestor de mari de care au nevoie, ei vor fi siliți sau să se aventureze într'un războiu (cu Turcia, Polonia, România) sau să capituleze definitiv în fața vieții, care se crează și se înfăptuește pe principii cu totul altele de cât cele comuniste.

Din această Scylla și Charibda răsare sentimentul de necesitate — sentiment dureros — al unui program. Se va formula și adopta programul. Se vor stabili și programele Internaționalei a III privitor la secțiunile mari și mici din străinătate. Se va vorbi despre chestiunile de tactică a Internaționalei, în legătură cu chestia situației economice mondiale. Se vor ceti, ca și până acum, rezultatele „frontului unic” al acțiunii internaționale. Tovarășul Zinoviev-Apfelbaum-Rodomâlschi, președinte, va face aceeaș declarație solemnă, că burghezia profită mult (și asta e adevărat) de pe urma răsvrătirilor „lente”, dar nu mai puțin reale și periculoase ale șefilor din dreapta oportunistă, izbînd, adică, în tovarășii Troțchi, Cicerin, Crasin și Preobrajenski, șeful opoziției muncitorești, cari vor ca în Rusia să picure un strop de democrație posibilă și reală. Și acelaș Zinoviev, mic, gras, fără gât, cu capul azvârlit înapoi, (ca Danton probabil) va recita grav și untdelemnos: — „Internaționala noastră lucrează între două valuri ale revoluției mondiale. Un val a trecut (făcînd aluzie la revoluția pe care au făcut-o ei, în Rusia) și celalalt val deabia vine. Țări ca Germania, după părerea Internaționalei a III — (părerea lui Apfelbaum nu poate fi decât o părere de o universală importanță, avînd o universală existență) trece prin epoca între două revoluții. Comitetul executiv al Internaționalei a indicat pentru acest congres 7 secțiuni: Rusia, Germania, Italia, Bulgaria, Anglia, Statele-Unite și Japonia” (adică acolo unde a fost mai mult concentrată acțiunea distructivă a dolarilor trimiși dela Moscova).

După cum știm din practica de până acum, la acest congres se vor face și declarații de dragoste față de țărănimea mondială. Căci nu e o minciună, că în toate țările se dau aprinse bătălii printre politicienii burghezi, socialiști, comuniști, *pentru cucerirea țărânimii*. Fără mișându-se în secte, în culori, în grupe și grupuțe, proletariatul în toate țările a ajuns astăzi o gogoriță de care nu se sperie nimeni. Fără un plan de acțiune, fără o filozofie precisă despre evoluționismul politico-economic și despre revoluționarismul anarhic-bolșevic, proletariatul va trăi încă multă vreme din gloria viselor frumose ce le-a avut în de-alungul secolului al 19-lea, și din amărăciunea înșelărilor ce le-a îndurat. În schimb, țărănimea rămâne un bloc, și are gravitatea unui bloc. Țărănimea va stăpâni, politiceste, viața socială, după cum stăpânește de fapt, acum, economia națională a țării. Ce aliat poate fi ea, când îi cucerești simpatia, și când o cocainizezi pentru cuceriri adormitoare comuniste! Apfelbaum știe aceasta. Apfelbaum va stabili deci un raport de dragoste față de internaționala țărănească. Nu va scăpa să amintească de rolul intelectualităților naționale, în realizarea internaționalismului antinațional. După ce, în Rusia, intelectualitatea a fost o parte măcelărită și o parte omorâtă de foame, Zinoviev va decide că intelectualii pot fi și ei întrebuințați pentru aceleași scopuri mărețe ale Internaționalei condusă de el. De aceea, Alianța internațională a tineretului comunist, în care sfău lupi bătrâni, își va concentra atenția la atragerea intelectualilor în aceeași sferă de doruri și de tendinți.

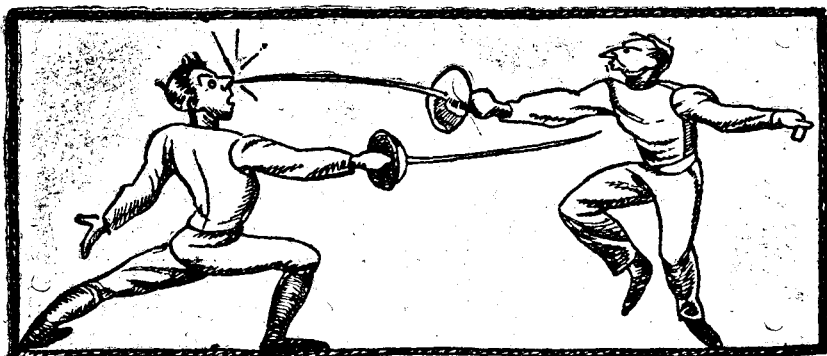
* * *

Iar tovarășul Troțchi, „însănătoșit“ acum, din acelaș ordin al Comitetului central al partidului comunist rus, din ordinul căruia se „îbolnăvise“ și plecase la Suhum-Kalé, mai puțin iscusit în vorbărie diplomatică, dar mai meșter în declarații clare și precise, — fiindcă, nu vedeți oare că viteja militaristă a lui Troțchi e un lucru de care s'a speriat lumea întreagă? — *declară că guvernul din Moscova, din care el îned face parte, a stabilit următorul program de acțiune, pe care îl va supune congresului al cincilea al Internaționalei a III-a, spre aprobare.*

1. Pregătirea unor cadre speciale de organizatori revoluționari, bine instruiți politiceste și tehniceste.
2. Formarea unor falange de atac din rândurile muncitorilor.
3. Organizarea nucleelor comuniste în armatele statelor imperialiste.
4. Desvoltarea propagandei comuniste printre lucrătorii transportului.
5. Organizarea unui mare stat major secret pentru conducerea mișcării comuniste în centrele principale ale Europei.

Cetiți cu atenție aceste puncte de program, pe care le-a anunțat Troțchi chiar în ajunul dezbaterii Congresului, la înfrunirea „cursanților roși“, adică a elevilor de școli militare sovietice. Cu asta, exclusiv, se va ocupa Internaționala a III-a, acum, când Europa se găsește în perioada „între două valuri de revoluție“...

G. M. IVANOV

GAZETA RIMATĂ

Noaptea de Junie

De-o lună-și face Capitala preparativele de vară...
A scuturat întâi, cu grije, castanii de pe bulevard,
A jumulit de floare teii, — când o răci să aibă iară, —
Și-acum își drege toaleta albindu-se cu praș... (Ce fard!)
Pe străzi, subț cer, ca plastilina se 'nmoaie-asfaltul, unde este,
Păstrând în forme vagi profilul oricărui pas de trecător;
Poporul, fără privilegii, asudă 'n lege pe subț veste,
Și cîrge șprișul la bodegă, de par'c'am fi la Ecvator...
Ah, unde-î luna lui Aprile, cu 'ncântătorul ei pomelnic,
Cu cântec de privighetoare și cu ninsoare de polen?
A fost poveste, primăvara, cu al ei aer feciorelnic, —
Căci mijlocelul ei subțire s'a transformat în abdomen...

* * *

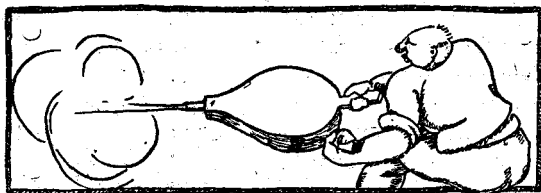
Și, totuș, noaptea, după zece, când se așterne 'n straturi prașul,
Când se aprind după stușișuri amăgitoarele lumini,
Discret, tentația pîndește, în colț așteaptă, strâns, tarașul,
Și amintirea primăverii plutește-o clișă prin grădini...
La Cărăbuș, unde Tănase te răcorește cu cupletul,
Și unde 'n fiecare seară descinde-un Moș cu traista'n băș,
Mai sus, la „Leul și Cârnatul“, unde-a 'nflorit din nou boschetul,

La „Roata Lumii“, unde fleica stă veșnic gata de ospăț,
 In Cișmigiu, cu vistavoii, sau cu boerii la Suzana,
 Din Călărași în Dealul Spirei și dela Hale până 'n Tei,
 Când cade umbra peste ziduri, cum se lăsa din ceruri mana,
 Plutește-așa, o pace dulce, cu adieri de mititei...
 Acum, murdara Metropolă, cu insalubra ei viață
 A leșinat demult, departe, rostogotită prin zăduf.
 Respiră'n voie, cetățene, am pus sifoanele la gheață,
 Și uite, brațul Marioarei, mai sus de cot, e ca de puf...
 Nu aștepta să vie ziua, porniți-o amândoi; agale,
 Spre Herăstrău, unde e balta, și'n drum, apuc'o binișor
 Și strânge-o pentru 'ntâia oară, încet, la pieptul dumitale:
 E ora magică în care și broasca-i zice de amor...

* * *

...Și-atunci, când vei vedea, vrăjite, cum toate'n jur se'mbrățișează,
 Vei înțelege marea taină, și nu mă vei privi mirat,
 Că, stăpânit de Mihalache, Ghiulucă nu mai petracează
 Și 'nvins de-o tainică poruncă, în jine, greu, — a fuzionat!

SOFRONIE NOCTAMBULUL

INSEMNĂRI

Ciudată democrație! — Marea întrunire a partidului poporului dela „Arenale Romane”, care a reprezentat o demonstrație politică fără egal și fără precedent în scurta istorie politică dela 1918 încoace (făranii ardeleni au comparat-o pe drept cuvânt cu adunarea dela Alba Iulia) a avut darul, în acelaș timp, să determine o curioasă mentalitate în lagărul adversarilor noștri. Realitatea, se înțelege, n'a putut fi nesocotită. Cutropitoarea revărsare de căldă însuflețire și de conștientă disciplină a celor treizeci de mii de țărani, veniți din toate unghiurile României, n'a fost o manifestare publică de-asupra căreia rău voitorii să poată întinde giulgiul meșteșugit al tăcerii lor interesate. (—) Evenimentul se fixase prea adânc pe retina celorlalți douăzeci de mii de participanți (printre cari se găseau, desigur, câțiva apreciațori obiectivi) și se înfipsea prea profund în timpanul zgometoasei noastre Capitale.

Le-a rămas, prin urmare, detractorilor, un unic refugiu: comentariile. Trebuia să se găsească o explicație, care să micșoreze înțelesul grandiosului congres; o răstălmăcire, care să salveze legenda cu pierderea popularității generalului Averescu, spulberată în douăzeci și patru de ore, printr'un certificat de aplicare a mulțimei, cum nimeni n'a mai primit încă în această țară.

În înșirarea de atacuri au fost și

accente pline de humor. Am citit astfel negru pe alb, într'o gazetă, care nu pătimește alminteri de prea mult spirit, că nesfârșitele legiuni de săteni în haine albe fuseseră aduse acolo de jandarmi, cu forța, din ordinul guvernului, și că dl general Văitoianu a pus la dispoziția acestor participanți ridicați prin rechiziție, numeroase vagoane confortabile, acordând o reducere simțitoare asupra transportului. Mica anectodă hazlie n'a reușit să prindă, din întâmplare, pe nimeni. Mai întâi, pentrucă România-intregită (peste 16 milioane locuitori) nu e populată numai de imbecili, cari să creadă toate gugumăniile imprimate la rotativă; pe urmă, fiindcă adevărul s'a aflat repede.

Acestea sunt însă numai incidente amuzante. Partea îngrijitoare e alta. Iață o mulțime de oameni, mai mult sau mai puțin politici, cari, neștiind cum să bagatelizeze desfășurarea de forțe a unui protivnic, au deslănțuit o avalanșă de ironii, acoperind cu tot disprețul lor însuș dreptul de a se man festa în viața publică a mulțimei dela noi. Ei și-au răcorit toată supărarea asupra bieților plugari, „cu o cultură prea redusă” și au invocat, ca un argument decisiv, sufragiile celor „câteva sute de mii de orășeni”, cari, adică, n'ar fi participat cu acelaș entuziasm la adunarea din Pareul Carol. În multe părți, în presa liberală și în foițele partidului național, am văzut rostogolindu-se o

adevărată avalanșe de insulte grosolane împotriva zecilor de mii de cetățeni, cari au venit să strige credința lor la porțile Capitalei. Nu-mai era vorba acum de compătimirea adresată unor „naivi“, înșelați de făgăduieli deșarte; invectivele mergeau de-adreptul spre păturile largi ale poporului, care „și-au vândut“ sufletul lor, pe bani, încă dela Mărăști, celui mai sărac dintre conducătorii acestei țări.

Încrestăm aici și această curiozitate a vremilor noastre, reamintind celor cari au avut mărinimia să uite, că toți acești disprețuitori ai sufragiilor populare, cărora defilarea celor treizeci de mii de ostași ai unui program de guvernare li se pare o mascaradă de bălci și cărora frământarea celor mulți și proști le sgârie nervii, — toți, fără excepție, au fost și vor fi sclavii democrației, și toți jură pe sfințenia voinței obștești....

Bietul arc de triumf! Când treci cu trăsura, la Șosea, la rondul al doilea, birjarul domolește instinctiv trapul cailor.

— Mană, mă! ce-ai adormit?

Birjarul se întoarce pe jumătate, cu un râset:

!— Se dăramă arcul dom'le! Avem ordin.

Și numai după ce-a trecut cincizeci de metri, dă bici cailor.

Într'adevăr, așa cum se află astăzi arcul de triumf, — monumentalul arc de triumf, care va să cernizeze sărbătoarea încoronării, — te sfințești să strănuți ori să tușești în vecinătatea lui, de teamă să nu se surpe ca o construcție cubistă de la Salonul oficial. Frate bun cu catedrala de brânză de Brăila de la Alba-Iulia, arcul de triumf simbolizează provizoratul și batjocura guvernării liberale. De pe scheletul de scânduri curg felii de gips, statuiele îmbrobođite și cărpite au început să arate o față ca acele

măncate de boli lumești în muzeele anatomice, un gard de scânduri oprește să se apropie trecătorii, și o sentinelă își face semn să treci pe cealaltă parte, să nu-ți cadă monumentală arhitectură în cap.

Mai săptămâna trecută, o gazetă, poate numai pentru a-și umplea o coloană în lipsă de alt articol fără senzație în sezon mort, atrăgea atenția autorităților asupra îndoitei primejii ce reprezintă arcul de triumf: întâi, directă amenințare la viața trecătorilor, pe urmă, sfidare a buucului gust și monstrozitate inestetică, într'un loc unde cetățeanul vine să-și odihnească ochiul în decorațiuni armonioase, și unde fiecare strein debarcat în București, trece măcar odată, pentru a se familiariza cu pitorescul Capitalei.

Gazeta mai arată că prezidenția Consiliului de miniștri l'a oferit ministerului de Arte; ministerul l'a refuzat. Pe urmă a fost dăruit primăriei Capitalei. Primăria l'a refuzat. E un fel de arc de triumf al nimănui. Să-l oferim *Britisch Museum*-ului. Așa sdrențuit și cărpit cum e, îl vor data specialiștii contemporan cu epoca în care se ridică piramida lui Tutankamun.

O schimbare la față. — Până mai acum câteva luni săvârșea o adevărată crimă națională acela care stătea de vorbă cu vreunul din reprezentanții maghiarimei ardelenice. Cel puțin, a-ceasta era părerea ziarelor partidului liberal, la care se alăturase, alcătuirii pentru întâia oară un înduioșător acord de opinii, și bărbătoasa *Patrie* a d-lui Iuliu Maniu. (Acesta cu 1500 foi tiraj). Era pe vremea întrevederii dela Ciucea dintre conducătorii partidului maghiari și șeful partidului poporului, cari, laolaltă, căutau o soluție mulțumitoare a problemei minorității lor, în vederea viitoareii guvernării.

Improvizații păzitori ai naționalismului integral aflaseră că s'a ajuns la o înțelegere și că „pactul” a fost iscălit. Nu știa nimeni ce cuprinde „pactul”, dar țipau toți, ca din gură de șearpe, că generalul Averescu, ajutat la această infamă treabă de d-l Octavian Goga, un alt cunoscut trădător de țară, a vândut Ardealul amiralului Horthy.

Astăzi, lucrurile s'au mai schimbat puțin. În memorabila sa conferință, atât de memorabilă încât numai autorului ei i-au trebuit trei ani ca s'o învețe pe dinafară, d-l Iuliu Maniu a lansat o ademenitoare invitare la pertractări tuturor minorităților, trambițând la cele patru vânturi largă sa generozitate, față de toți concetățenii săi, cari nu vorbesc bine românește. Iar în paginile ziarelor partidului liberal, inspirate de concepția călătoare a celui mai călător dintre sub-miniștri, s'a revărsat dintr'odată o bunăvoință și o autenție, induioșătoare față de toate minoritățile, în special față de cea ungurească. Paginile *Infrățirii* dela Cluj, care în această privință e inspirată direct de d-l Gh. Tătărescu (cine l'a fi inspirând, la rândul său, pe d-l Gh. Tătărescu, e o taină încă nedeslegată) — sunt o mărturie prolixă despre simțitoarea modificare a macazului. Ne-a fost dat, deunăzi, să cetim în oficiosul guvernamental un călduros elogiu adresat contelui Ugron; câteva zile mai târziu a urmaț'un lung interview pe șase coloane cu d-l Paál Arpad, apoi altul, mai scurt, cu d-l Berkes, și nu trece zi dela Dumnezeu fără ca în acelaș loc, unde se condamnă orice tendință de armonizare a revendicărilor locale minoritare cu interesul permanent de unitate a statului român, să nu apară cel puțin un cuvințel, mai mult sau mai puțin mascat, pentru înfrățirea româno-maghiară.

Un singur sacrificiu cere noua politică liberală, conciliantă și surăzătoare. Nu pretinde altceva, decât decapitarea actualilor conducători ai partidului maghiar, niște odioși reacționari cari au luat parte la convorbirile dela Ciucea, și înlocuirea lor cu alte elemente, democratice, adică recomandate dela clubul liberal. Ceea ce însemnează, că acelaș act politic, primejdios și absurd când e săvârșit de adversar, devine salvator și înțelept, când intră pe mâna „alor noștri”.

Năravurile politicianismului de altă dată nu se lecuiesc la noi, cu una cu două.

Porumbelii călători. — Pentru a se consola de unele pierderi inevitabile, determinate de contopirea sa cu partidul țărănesc, gazeta'n contrapagină a partidului național anunță cu mare insuflețire azeziunea proaspătă a dlor Em. Antonescu și Dim. Dobrescu. Pentru cetitorii naivi, căci sunt și de-a-ceștia, s'ar părea că democrația română și-a sporit rândurile cu două forțe covârșitoare. Isbânda, de-acum încolo, e asigurată.

Pentru cei cari nu se lasă atât de ușor amăgiți, și noi persistăm în a crede că aceștia sunt cei mai mulți, întâmplarea nu prezintă o importanță deosebită. E o fluctuație obișnuită pe piața schimbului politic. Trompeta victorioasă a confracților noștri dela *Patria* ne lasă reci. Știm despre cine e vorba. Alaltăieri, d. Em. Antonescu a fost conservator (când cu Nicolae Filipescu, când cu Tache Ionescu). Până ieri a fost liberal (când cu d. Vintilă Brătianu, când cu d. Alecu Constantinescu). A stăzi, printr'o laconică petiție, dumnealui își face intrarea în partidul național (unde va fi când cu dl C. Stere când cu dl Iuliu Maniu). Măine... cine poate să profețească unde va fi mâine dl Em. Antonescu? Poate în partidul

naționalist al poporului (când cu dl N. Iorga, când cu dl C. Argetoianu)... Celălalt porumbel călător, dl Dim. Dobrescu, e ceva mai abil. Dumnealui n'a făcut decât o mică excursie circulară. A demisionat deunăzi din partidul țărănesc, la o lună după ce se înscrisese, a dat o raită pe la „Liga drepturilor omului“, având la spate pe dl N. D. Cocea, a cochetat (de departe) cu socialiștii dlui Ilie Moscovici, și acum se grăbește să-l apuce fuziunea în partidul național pentru a reintra, pe scara din dos, în aceeași casă de unde ieșise, trântind cu zgomot ușa din față.

Rămășițe ale moravurilor de altădată, când infloreau pe toate cărările o respectabilă (vorba vine!) clientelă politică flotantă, aceste elemente disponibile nu pot să aducă, sosind, un spor de forțe, după cum nu lasă în urma lor, plecând, un loc gol. În anumite congregații politice, lipsite de personalități decorative, sunt uneori binevenite arătoasele figuri de pasageri importanți, cari, ca dnii Em. tonoscu și Dim. Dobrescu, cel dintâi profesor universitar, cel de-aldoilea fost decan al advocaților, în trecerea lor prin diferitele vehicule politice, nu râvnesc la altceva decât la o modestă strapuntină ministerială. De data aceasta, însă, socoteala ne pare mai greșită decât ori când, căci nefericita corabie în care s'au urcat, e și ea, la rândul ei, un soi de vas fantomă, ursit să nu ancoreze niciodată.

Ronsard și parfumul domnului general Văitoianu. Două știri, din același ziar și aceeași zi:

1) Primarul din Vendome a invitat pe ministrul nostru dela Paris să ia parte la serbările organizate în memoria lui Ronsard.

2) În procesul fraudelor dela comisia militară română din Paris, acuza-

tul a arătat că nu poate justifica o sumă de 30.000 franci francezi, fiindcă reprezintă comisioane de parfum, mătase și obiecte diverse, pentru uzul personal al dlui general Văitoianu, și al doamnelor colonel Ionescu Sergiu, general Alimănescu, etc. etc., cumpărate din fondul de lichidare al comisiunii și rămase neachitate (din distracție) de amatorii de galanterii parisene.

Fără îndoială, cetitorul de toată ziua al gazetelor nu va descoperi cu una cu două, o legătură între aceste două știri, puse alături, din întâmplare numai, în aceeași foaie de gazetă. Totuși...

Astă toamnă, când comitetul de organizare al serbărilor în amintirea lui Ronsard își pregătea lucrările, Societatea scriitorilor români a socotit de cuviință să trimită un reprezentant pentru a lua parte la acest omagiu adus poetului francez. Pledea pentru aceasta și îndepărtata legendă — adevărată ori nu — a Banului Mărcine, plecat de pe plaiurile Olteniei o lini-oară pentru a deveni cântăreț al Pleiadei. Pe urmă era și un mijloc de propagandă culturală, cu deosebire folositoare nouă acum, când emisarii români se lovesc în Apus de atâta ostilitate și neîncredere vădită. Cheltuiala, — câteva zeci de mii de lei, — avea să o suporte jumătate societatea, jumătate ministerul Artelor și cel al Instrucției, iar Banca Națională, fără să-și sângere prea mult dividendele în destul de rotund: ale acționarilor, ar fi putut ușura obținerea unei valute omenești, care să îngăduie drumul și găzduirea de două săptămâni la Paris, a unui scriitor român.

La cele dintâi cuvinte, oficialitatea a refuzat orice sprijin. Trebuiau economii. Nu era timp să trimitem reprezentanți la asemenea fleacuri, la care numai francezii, — nație frivolă, — au timp să se gândească.

Discuția a fost închisă. Scrisul românesc îl reprezintă acum la Paris dl Victor Antonescu, care are atâta legătură cu literatura cât dl general Moșoiu cu grația, dl Maniu Iuliu cu fermitatea deciziilor, dl Honigman Albert cu idealul național și dl Nadler-Nedelea cu ortografia română.

Dar, iată că la Paris, se află și alte delegați și misiuni, cu diurnă, valută și rostri bine definite. Procesul fraudelor dela comisiunea militară română din Paris dovedește că pentru marile interese naționale se află acolo delegați, cu indeletnicirea comisiunelor de parfum, mătase, ciorapi, bretele și combinezoane pentru miniștri și ministrese, generali și generalese, colonel și colonese.

Înțelegem opoziția dlui general Văitoianu în Consiliul de miniștri, când ar fi fost vorba de trimiterea unui delegat la serbările în amintirea lui Rossard. O fi crezând dl general, că e chestia de un ala, un speculant, fabricant de parfumuri, de urcă prețurile dela o lună la alta, după cum dovedesc scriptele comisiei de lichidare dela Paris.

„Libertatea” confiscată. Corespondentul unui mare cotidian din Capitală a adus demăzi știrea despre confiscarea ziarului pentru popor, **Libertatea**, care apare de peste douăzeci de ani, sub conducerea harnică și luminată a părintelui Ion Moța. Știrea n'am văzut-o desmășită nicăeri. Am văzut însă numărul ostracizat al foșiei din Orăștie. Părintele Moța a fălmăcit acolo, pentru cei cincisprezece mii de țărani, cari citeau săptămânal scrisul său, înțeleptele cuvinte ale principelui Carol, roștite cu prilejul serbărilor

„Astrei” despre politica de întărire a românismului prin cultură, adăugând, câteva coloane mai departe, un mic strigăt de mulțumire, că decretul de reformă a maiorului Băgulescu a putut să fie anulat.

Ce-or fi găsit inteligențele autorități din Orăștie (sau cele care au dat absurdul ordin) primejdios pentru ordinea publică, în credințele însuflețite ale unui atât de bun român? Nu mai înțelegem nimic.

Răsfoind revistele. - În cel mai nou număr al *Gândirei*, al 15-lea din anul al III-lea, dl Cezar Petrescu iscălește o fină caracterizare a modernismului literar. Boala nu e nouă. A suferit din pricina ei și vârsta de aur a clasicismului francez, veacul al șaptesprezecelea. Se prăseau și pe atunci vrăjnașii genilor consacrați. Sfătosul și inofensivul autor de basme, Charles Perrault, în ale sale „paralele dintre vechi și moderni”, a încercat să combată pe Homer, pe Platon și pe Eschil, recomandând în locul lor poezia, pe contemporanii Mainard, Godeau și Rotru. Tot astfel astăzi, Modernismul este o prejudecată a actualității, o idolatrie a formelor noi, o exaltare a preferințelor trecătoare. Cu drept cuvânt inștie dl Cezar Petrescu colorata și argumentație, amintind că arta: statornică în gânduri, rodnică în suflete și nepieritoare în timp, rămâne aceea care privește omul și viața sub unghiul eternității.

Acelaș număr se completează promițător cu începutul unei novele mai lungi a dlui Gib. I. Mihăescu, un nume nou care se recomandă tot mai stăruitor printr-o impresionantă și amănunțită anaiză a prăbușirilor morale.